
[2015-8-RE](#)

CAUSA 2015-8-RE

(BPA, SA c/ Villela Sala i Aleu Consegal)

Aute del Tribunal Constitucional de l'11-5-2015 relatiu al recurs d'empара 2015-8-RE

Número de registre 78-2015. Recurs d'empара

Aute de l'11 de maig del 2015

BOPA núm. 42, del 27 de maig del 2015

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 19 de febrer del 2015, per la representació processal de l'entitat bancària Banca Privada d'Andorra, SA (BPA, SA), mitjançant el qual interposa un recurs d'empара contra la sentència del 27 de novembre del 2014 i contra l'aute del 5 de febrer del 2015, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10.1 de la Constitució, en el seu vessant del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, i atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empара sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que declari la nul·litat de les resolucions objecte de recurs i que ordeni la retroacció de les actuacions al moment processal anterior per tal que es dicti una resolució judicial respectuosa amb el dret fonamental en el qual aquesta part ha de ser reposada;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 25 de març del 2015;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Juan Antonio Ortega Díaz-Ambrona;

Antecedents

Primer

L'entitat bancària Banca Privada d'Andorra, SA (BPA, SA) va concedir a la Sra. Glòria Villela Sala i al Sr. Marcos Aleu Consegal un préstec amb garantia hipotecària i fiança solidària del Sr. Roberto Aleu Consegal, d'un capital de 375.000,00 €.

Per tal com l'altra part no va complir els pactes del contracte, la BPA, SA va considerar vençut i resultat aquest contracte i va presentar una demanda contra la Sra. Glòria Villela Sala i el Sr. Marcos Aleu Consegal en què demanava la seva condemna solidària per un import de 346.614,70 €, amb els interessos i les comissions pactats a comptar del 10 de desembre del 2012 i amb la imposició de les costes processals.

Segon

La part defenent va oposar-se a la demanda i va demanar la crida en garantia del Sr. Josep Maria Escuer. Així mateix, va sol·licitar la declaració de nul·litat del pacte VI del contracte de préstec per tal com considerava que contenia causes de resolució afectades de nul·litat per ser abusives i de les quals derivaria la desestimació de la demanda.

La crida en garantia va ser desestimada tant en primera instància, com en apel·lació.

El 5 de juny del 2014, la Secció Civil del Tribunal de Batlles va dictar una sentència mitjançant la qual desestimava la demanda presentada per la BPA, SA i li imposava les costes processals causades, incloses les d'advocat i de procurador.

Tercer

La representació processal de la BPA, SA va presentar un recurs d'apel·lació contra aquesta sentència i, el 27 de novembre del 2014, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència en què desestimava aquest recurs sense imposar les costes processals d'aquesta alçada.

Quart

La representació processal de la BPA, SA va formular, aleshores, un incident de nul·litat d'actuacions per tal com va considerar que la sentència del Tribunal Superior de Justícia vulnerava el seu dret a la jurisdicció, en el seu vessant del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconegut a l'article 10.1 de la Constitució, ja que aquesta sentència no aplicava les normes específiques del cas i feia una interpretació arbitrària i desconnectada de la realitat del principi de territorialitat.

Cinquè

El 5 de febrer del 2015, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va acordar, mitjançant aute, desestimar l'incident de nul·litat d'actuacions esmentat.

Sisè

El 19 de febrer del 2015, la representació processal de la BPA, SA, va interposar un recurs d'empara contra la sentència del 27 de novembre del 2014 i contra l'aute del 5 de febrer del 2015, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10.1 de la Constitució, en el seu vessant del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret.

Aquesta part considera que la sentència impugnada vulnera el dret esmentat, perquè està fonamentada en Dret estranger. Després de recordar la submissió de la funció jurisdiccional a la Constitució i a la primacia de la llei, manifesta que sense una norma general, vigent i d'obligada observança no pot existir una resposta judicial fonamentada en Dret, ja que el jutge passaria de ser un simple aplicador del Dret a ser un creador del mateix, envaint així l'àmbit del poder legislatiu.

En el cas que ens ocupa aquesta llei no existeix i el jutge ha aplicat una jurisprudència de la Unió Europea basada en una Directiva comunitària sobre la protecció dels consumidors, que no és font de Dret al Principat (sentència de la Sala Primera del Tribunal Superior de Justícia de la Unió Europea del 14 de març del 2004, recaiguda en la causa 415/11). Segons el parer del Tribunal Superior de Justícia si bé aquesta doctrina no és directament aplicable, sí que pot servir per fonamentar les decisions judicials per emparar els consumidors davant els contractes d'adhesió que, en posició d'inferioritat econòmica, signen amb les entitats financeres.

Aquesta part considera que els raonaments del Tribunal Superior de Justícia han de considerar-se, per tant, arbitraris, perquè no es fonamenten en el Dret aplicable al Principat. Els jutges andorrans no disposen d'un "*liberum arbitrium*", sinó que han de basar les seves decisions en el dret intern, explicitant les normes que els donin suport, en cas contrari s'actuaria en contra dels articles 10.1, 85.1 i 87 de la Constitució.

Si bé és cert que en l'aute que resol l'incident de nul·litat d'actuacions, el Tribunal Superior de Justícia intenta esmenar la seva actuació, afirmant que "*l'exigència d'un incompliment greu d'una obligació essencial per a poder resoldre un vincle contractual es troba a les Decretals de Gregori IX (5,75) i a la jurisprudència reiterada d'aquesta Sala que requereix que l'incompliment sigui rellevant*". Tanmateix, aquesta Sala no raona per què els principis, màximes o regles d'aquelles fonts jurídiques, i fins i tot la seva jurisprudència mateixa, han de prevaler sobre altres principis igualment aplicables però que afavoreixen la posició d'aquesta part com, entre d'altres, el clàssic principi "*pacta sunt servanda*", així com una altra jurisprudència contrària d'aquesta mateixa Sala (veg. sentència del 20 de desembre del 2011).

Per consegüent, la resolució impugnada genera una inseguretat jurídica, ja que si l'impagament en aquest cas concret de 9 quotes d'un total de 360 quotes mensuals, perquè en termes de percentatge representa un 3,69% de l'import del capital del préstec i un 2,5% de la seva durada total, es desconeix en canvi a partir de quin percentatge de capital impagat i de durada d'aquest mateix préstec es podrà denunciar anticipadament el contracte per incompliment greu.

Així mateix, afegeix que la invocació de l'equitat com a instrument per justificar, en última instància, la fonamentació de la sentència impugnada en l'article 10.1 de la Constitució no és admissible, perquè no s'han pres en consideració les circumstàncies personals i patrimonials dels deutors i del seu fiador, com tampoc s'ha provat la destinació de l'habitatge.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que declari la nul·litat de les resolucions objecte de recurs i que ordeni la retroacció de les actuacions al moment processal anterior per tal que es dicti una resolució judicial

respectuosa amb el dret fonamental en el qual aquesta part ha de ser reposada.

Setè

El 25 de març del 2015, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què demana la inadmissió a tràmit d'aquest recurs d'empara, ja que allò que pretén la part recurrent és que el Tribunal Constitucional revisi la interpretació i l'aplicació del dret ordinari efectuades pel Tribunal Superior de Justícia.

Del contingut de la sentència impugnada, i més concretament dels seus fonaments de Dret III i IV, es desprèn una anàlisi detallada dels efectes generats per l'impagament de determinades quotes de contracte de préstec. Igualment, d'aquesta mateixa sentència i de l'aute que resol l'incident de nul·litat d'actuacions també queda clar que només un incompliment greu d'una clàusula essencial del contracte pot donar lloc a la seva resolució anticipada. La Sala Civil refusa l'aplicació del dret estranger i destaca que en l'ordenament jurídic andorrà s'hi contenen mecanismes per a la protecció dels consumidors i dels usuaris. Per consegüent, aquestes resolucions donen una resposta motivada i congruent a la globalitat de les pretensions de la societat recurrent i estan motivades i fonamentades en el Dret aplicable al Principat d'Andorra.

Fonaments jurídics

Primer

Com es desprèn dels antecedents, aquest recurs d'empara al·lega la manca de fonamentació en Dret de la sentència de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia del 27 de novembre del 2014. Aquesta sentència desestima l'apel·lació formulada per l'entitat bancària recurrent contra la sentència del 5 de juny del 2014, dictada per la Secció Civil del Tribunal de Batlles. De manera que en els dos processos la posició de l'entitat bancària BPA, SA va ser desestimada.

No obstant això, l'entitat bancària recurrent manté en el seu recurs d'empara que les sentències esmentades incorren en el vici constitucional d'estar mancades de fonamentació en Dret. Aquesta part addueix que la sentència impugnada vulnera el dret esmentat perquè està fonamentada en Dret estranger. Considera que s'ha aplicat una jurisprudència de la Unió Europea basada en una Directiva comunitària sobre la protecció dels consumidors, que no és font de Dret al Principat. Segons el parer del Tribunal Superior de Justícia si bé aquesta doctrina no és directament aplicable, sí que pot servir per fonamentar les decisions judicials per emparar els consumidors davant els contractes d'adhesió que, en posició d'inferioritat econòmica, signen amb les entitats financeres. L'entitat bancària recurrent en empara després de recordar la submissió de la funció jurisdiccional a la Constitució i a la primacia de la llei, manifesta que sense una norma general, vigent i d'obligada observança no pot existir una resposta judicial fonamentada en Dret, ja que el jutge passaria de ser un simple aplicador del Dret a ser un creador del mateix, envaint així l'àmbit del poder legislatiu.

Davant això, el Tribunal Superior de Justícia en el moment de resoldre l'incident de nul·litat d'actuacions va raonar que es podia arribar a la mateixa conclusió desestimàtoria de l'apel·lació fonamentant-la en el Dret tradicional, com els Decretals de Gregori IX (5,75), i també en la jurisprudència reiterada del Tribunal Superior de Justícia mateix.

Plantejat d'aquesta manera el nucli essencial de la *litis* s'ha d'examinar si la pretensió de la BPA, SA és admissible en un recurs d'empara o si no ho és, com sosté el Ministeri Fiscal.

Segon

Sobre el dret constitucional a obtenir dels tribunals ordinaris una decisió fonamentada en Dret, aquest Tribunal té elaborada una doctrina jurisprudencial molt assentada i perfilada que ha de ser tinguda sempre en ment pels recurrents en empara. D'entre una multitud de declaracions d'aquest Tribunal convé destacar les següents:

"El dret a obtenir una resolució fonamentada en dret no converteix el recurs d'empara en una última instància judicial que permeti al Tribunal Constitucional enjudiciar la correcció jurídica de les resolucions impugnades (...). El control realitzat pel Tribunal Constitucional des d'aquest dret és un control merament extern que ha de limitar-se a comprovar si les resolucions judicials impugnades estan motivades, si incorren en algun error material manifest o si són arbitràries o lògicament irraonables -en les seves premisses, en el seu raonament o en les seves conclusions- han d'evitar, però, qualsevol ponderació sobre la seva correcció jurídica" (aute del 8 de setembre del 2006, recaigut en la causa 2006-8-RE).

En aquesta mateixa línia, l'aute del 20 de desembre del 2007, recaigut en la causa 2007-28-RE, declara que: *"el Tribunal Constitucional ha reiterat que no és un tribunal de cassació i menys encara una tercera instància encarregada de revisar els raonaments de la jurisdicció ordinària. (...) el Tribunal s'ha de limitar a enjudiciar la raonabilitat lògica de la resolució judicial recorreguda, és a dir, a comprovar si la premissa d'aquest judici és lògica des de la perspectiva de les regles de l'experiència, si el procés de deducció que porta de la premissa a la conclusió té o no fallides lògiques i finalment si la conclusió assolida és lògicament coherent amb les premisses i el raonament seguit. De forma excepcional, el Tribunal també pot entrar a enjudiciar la raonabilitat jurídica quan el raonament seguit per la jurisdicció ordinària és jurídicament absurd o extravagant en el sentit que s'aparta de forma evident del que és la reiterada i consolidada communis opinio de la comunitat de juristes."*

Igualment en l'aute del 12 d'octubre del 2009, recaigut en la causa 2009-13, 14 i 15-RE, s'estableix que: *"la funció de seleccionar, interpretar i aplicar la legislació als casos enjudiciats correspon en exclusiva als òrgans judicials i només pot vulnerar el dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, és a dir, només pot adquirir relleu constitucional, si la selecció, interpretació i aplicació de les normes no dona resposta a les pretensions formulades, no està motivada, incorre en errors materials patents o és arbitrària des de la perspectiva lògica (...). Aquest és el contingut del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret i aquest és el cànon d'enjudiciament que cal aplicar si es vol ser coherent amb la tesi, mantinguda per aquest Tribunal des de l'inici de la seva activitat, segons la qual ni el recurs d'empara, ni el Tribunal Constitucional són un darrer recurs o una darrera instància judicial."*

Aquesta jurisprudència segueix mantenint-se sense canvis en decisions més recents i s'ha de respectar quan es planteja un recurs d'empara basat en una manca de fonamentació en Dret de la sentència impugnada. Com diu l'aute del 7 d'abril del 2014, recaigut en la causa 2014-5-RE, *"quan s'al·lega aquesta vulneració, el Tribunal Constitucional no entra a jutjar si la fonamentació donada és la correcta en allò que s'hagi d'aplicar d'una legislació ordinària. Allò que el Tribunal Constitucional es limita a comprovar és: 1) si la fonamentació en Dret existeix, i, 2) si no apareix prima facie com absurda o arbitrària (...). En suma, el Tribunal Constitucional, en l'acompliment de la*

seva funció, no ha d'anar més enllà. No pot entrar a jutjar si l'opinió respectable del recurrent és més conforme a la legalitat que el criteri seguit pels tribunals en l'exercici de la seva jurisdicció. Aquest és un judici sobre l'aplicació de la llei ordinària, aliè a la jurisdicció constitucional."

O, finalment, com assenyala l'aute del 20 d'abril del 2015, recaigut en la causa 2014-46-RE, resumint la doctrina jurisprudencial vigent en aquesta matèria: *"De la jurisprudència constant d'aquest Tribunal Constitucional es desprèn que no li correspon efectuar una interpretació aprofundida de les decisions de les jurisdiccions ordinàries quan els ciutadans al·leguen una vulneració de l'article 10.1 de la Constitució, el qual especifica que tenen dret a "una decisió fonamentada en Dret". La tasca del Tribunal Constitucional consisteix únicament a verificar, des d'un angle constitucional, si les decisions pronunciades pels jutges del fons estan motivades i són lògiques des d'un punt de vista jurídic i no desemboquen en solucions "absurdes o arbitràries."*

Tercer

A la vista de la matèria discutida en els processos impugnats en aquest recurs d'empara s'ha d'afirmar, sense cap mena de dubte, que no s'aprecia que els requisits d'admissibilitat continguts en la nostra doctrina jurisprudencial s'hagin acomplert per entrar en el fons d'allò que es discuteix, altrament seria com revisar quina de les dues opinions expressades, una la de la Batllia i del Tribunal Superior de Justícia i l'altra la de l'entitat bancària recurrent, és més conforme al Dret andorrà. O dit d'una altra manera, quina de les fonamentacions jurídiques en discussió és més correcta. Perquè, sens dubte, en la sentència impugnada existeix una fonamentació en Dret. I la conclusió a la qual s'arriba no pot reputar-se, de cap manera, il·lògica, absurda o arbitrària una solució que inspirant-se o no en els principis de la legislació europea de protecció dels consumidors, usuaris o clients, pot emparar-se també en les normes pròpies tradicionals del Principat o en la jurisprudència del Tribunal Superior de Justícia.

Així doncs, no és procedent admetre a tràmit aquest recurs d'empara.

Per tot allò que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

DECIDEIX:

Primer

No admetre a tràmit el recurs d'empara 2015-8-RE interposat per la representació processal de la Banca Privada d'Andorra, SA contra la sentència del 27 de novembre del 2014 i contra l'aute del 5 de febrer del 2015, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

Segon

Notificar aquest aute a la representació processal de l'entitat bancària recurrent, al president de la Batllia, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.

Tercer

Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Acordat a Andorra la Vella, l'11 de maig del 2015.

Laurence Burgorgue-Larsen
Presidenta Vicepresident

Isidre Molas Batllori

Pierre Subra de Bieusses
Magistrat

Juan A. Ortega Díaz-Ambrona
Magistrat